حمیدرضا خونویی، معاون سازمان فرهنگی - هنری شهرداری تهران:

«هویت ملی و آینده‌نگری» ۲ دغدغه مهم نوجوانان ایران است

به گفته معاون فرهنگی سازمان فرهنگی - هنری شهرداری تهران، محور فعالیت‌های فرهنگی در دوره جدید مدیریت شهری با بنافت، مخاطب نوجوان است. مخاطب نوجوان در این دوره مدیریت شهری به گونه‌ای است که به افراد به عنوان ظرفیت‌های کنشگران فرهنگی نگاه می‌شود، به همین خاطر بخش عمده طراحی و اجرای برنامه‌های فرهنگسرا با هدایت بدنه‌ی فرهنگسراها از سوی پاشگاه کنشگران هر فرهنگسرا اتفاق می‌افتد که عمدتا نوجوانان هستند. حمیدرضا خونویی می‌گوید: از دی ماه سال گذشته بیش از ۹۰ درصد برنامه‌های اجرایی فرهنگسراها در گعده‌های نوجوانان و از سوی خود آنها صورت می‌گیرد و اجرای آن هم بر عهده نوجوانان گذاشته شده است. همچنین نوجوانان می‌توانند طراحی اقدامات فرهنگی را با یاد بگیرند. ما هم درصدد هستیم پاشگاه کنشگران نوجوان را نیز شکل دهیم تا این افراد در آینده کنشگران شاخص شهر محسوب شوند. طبق گفته این مسئول فرهنگی، یکی از دغدغه‌های بر تکرار نوجوانان هویت ملی و آینده‌نگری برای ایران است و به شدت اعتقاد دارند خودشان آینده‌ساز ایران هستند و برای این موضوع نیز بحث می‌کنند. در این زمینه برنامه مستمر و گسترده‌ای با عنوان نشست‌های گفت‌وگومحور «پیچه‌های رستا» طراحی شده است و از تابستان امسال با رویکرد پرسنگری و با حضور نوجوانان تهرانی و کارشناسان حوزه‌های مختلف، با هدف تبیین امید به آینده در تمام فرهنگسراها برگزار می‌شود.

معاون فرهنگی سازمان فرهنگی - هنری شهرداری تهران در گفت‌وگو با «جوان» جزئیات بیشتری از این نشست‌ها، اهداف و نتایج آن را بیان و از خانواده‌ها دعوت می‌کند فرصت حضور فرزندان‌شان در این برنامه روشنگرانه و امیدآفرین را از دست ندهند.

■■■

شاید بهتر باشد بپرسیم چرا «پیچه‌های رستا»؟

رستا یعنی کسی که به سمت رستگاری گام برمی‌دارد و شاید چنین تعریفی کلیت نام‌گذاری این اسم و اهداف آن را در بر گیرد.

هدف اصلی این نشست‌ها چیست؟

پاسخ به مسائل و موضوعات نوجوانان در قالب جلسات گفت‌وگومحور مهم‌ترین هدف برگزاری نشست‌های رستا است. در واقع رستا جلسات گفت‌وگوی نوجوانان پیرامون مسائل و موضوعات نوجوانی است.

تاکنون چند جلسه برگزار شده و محتوای این نشست‌ها و پرسش و پاسخ پیچه‌ها بیشتر راجع به کدام مسائل بوده است؟

تاکنون هفت تا هشت جلسه از این نشست‌ها در هفت یا هشت فرهنگسرای بزرگ شهر تهران برگزار شده است و جمعی از نوجوانان با حضور یک تسهیل‌گر، فضای گفت‌وگوی خود را پیش می‌برند. این تسهیل‌گر به بچه‌ها یاد می‌دهد در قالب گفت‌وگوی جمعی مسائل خود را کشف و بعد درباره آن صحبت کنند یا بهتر بگوییم به بیان نظرات خود بپردازند و در نهایت در همان جمع و از سوی گروه همسالان خود به جمع‌بندی برسند.

جرقه برگزاری این نشست‌ها چه زمانی و چگونه زده شد؟

ما مخاطب نوجوان را بخشی از آینده دانستیم و پیرامون هویت فردی و مسائل مرتبط با آن دغدغه داریم. به صورت سخنرانی رهبر معظم انقلاب در سالگرد امام(ره) در سال جاری و بیان دوگانه امید و ایمان، جلسات رستا با همان محوریت امید و ایمان معرفی شد. در واقع تمامی نشست‌ها ذیل دو واژه امید و ایمان و البته با موضوعات مشخص پیش می‌رود. بنابر مناسبت‌های مختلف جلسات خود را در ماه برگزار می‌شود که هر جلسه به یکی از مناسبت‌های ملی - مذهبی ارتباط پیدا می‌کند. جلسه آتی هم در هفته نوجوان برگزار می‌شود.

وضعیت فعلی نشست‌ها به کجا رسیده است؟

جلسات در حال حاضر به مخاطب پایدار خود رسیده است و تقریبا هر دو هفته یک بار حضور در جلسات باعث کشف یک مسئله و حل آن می‌شود. شاید یکی از مهم‌ترین نتایج این باشد «کسی که سؤال دارد رو به جلو است.» به طور مشخص توانایی سؤال داشتن مرحله اولیه است و بعد در مراحل بعدی کشف سؤال و پاسخ آن قرار می‌گیرد. همچنین بچه‌ها اگر در گروه همسالان خود قرار بگیرند و سؤالات و استدلال‌های همسالان خود را بشنوند، اصولاً راحت‌تر می‌پذیرند. در جلسات رستا گرداننده جلسات، صرفاً کشف سؤال درست و اصول درست مباحثه و گفت‌وگو را به بچه‌ها آموزش می‌دهد و بچه‌ها نیز به صورت عملی این مهم را یاد می‌گیرند. در واقع ما تلاشی برای پاسخ دادن به سؤالات قشر خاص در نشست که نوجوان هستند، نمی‌کنیم اما قالب جلسه گپ‌وگفت با یک دیگر است که مبتنی به پاسخ می‌شود.

شیوه برگزاری جلسات چگونه است؟ دخترانی و پسران مجزا از یک‌دیگر گفت‌وگو می‌کنند؟

خیر. جلسات با حضور هم‌زمان دختران و پسران نوجوان برگزار می‌شود. ما برای برگزاری هر نشست یک فراخوان منطقه‌ای داریم. اتفاقی که افتاده این است که جلسات رستای هر منطقه یک شورای محتوایی، راهبری و اجرایی متشکل از چند نوجوان در همان منطقه دارد. در واقع ساختار این نشست‌ها به نحوی است که مجری گرداننده و حاضران خود بچه‌ها باشند. در حال حاضر جلسات با یک شورای راهبری و اجرایی در حال شکل‌گیری شورا نیز متشکل از نوجوانان است. افزون بر این ارتباط دانش‌آموزان در مدارس و با سایر جمع‌های دوستی یا ارتباط دیگری برای اطلاع‌رسانی است و حدودا به عدد ۷۰ درصد پایداری مخاطب در جلسات رسیدیم. در حال حاضر حدود ۷۰ درصد نوجوانان حاضر در این جلسات، بیش از پنج جلسه در جمع رستا بودند و به صورت منظم شرکت می‌کنند.

نوجوانان بیشتر راجع به چه موضوعاتی صحبت می‌کنند و دغدغه آنها چیست؟

یک نکته را در نظر بگیرید که نشست‌ها عمدتا در مناسبت‌های ملی - مذهبی برگزار می‌شود، در نتیجه زمان جلسه به آینده، شادی و نشاط، حرکت و جنب و جوش، گفت‌وگوی اقناعی و منطقی، اینها کلیدواژه‌هایی است که بخش اعظمی از دغدغه‌ها و دنیای نوجوانان امروز را ترسیم می‌کند و همه نیز متصل و مرتبط به هم هستند. داشتن امید متأثر از فضای اجتماعی شاد است و در عین حال، شادمانی، اشتیاق برای فعالیت و حرکت و تکاپو را تسهیل می‌کند. نوجوانی سنی است که فرد هرچند به لحاظ فیزیکی و شخصیتی از دوران کودکی دور شده و نزدیک به آغاز دوره جوانی است، اما همچنان روحیه پرسشگری یک کودک، در او قوی است، با این تفاوت که سؤال‌هایش بسیار جدی و هدفمند و بسیاری از آن، معطوف به آینده است. حال اگر نتوانیم پاسخی قانع کننده به او بدهیم، اگر نتوانیم بستر رشد و تربیت او را به خوبی و به دور از آفات فراهم کنیم و اگر نتوانیم به حداقل نیازهای ماهوی او که نشاط و انرژی است پاسخ بدهیم، بی‌تردید مسیر را گم خواهد کرد. اگر نوجوان مسیر را گم کند، بدون شک آینده جامعه نیز در هاله‌ای از ابهام و سرگشتگی خواهد بود. هشتم آبان، روز نوجوان که مزین به نام و خاطره حماسه آفرینی شهید حسین فهمیده است، انگیزه‌ای است تا خانواده ایرانی و مسئولان فرهنگی با رسالت سنگین خود در قبال نوجوانان با جدیت و دغدغه بیشتری مواجه شوند. فرامونش نکنیم فرزندان ما به آینده خود و ایران می‌اندیشند و ما وظیفه داریم با ایجاد بستر و مسیر صحیح و سازنده، این اندیشه متعالی آنان را در وجودشان تبدیل به حرکتی پویا کنیم.

فرزند ایران به آینده می‌اندیشد

حسین گل‌محمدی

رضا کریمی، فعال فرهنگی حوزه نوجوانان:

تربیت سالم نوجوانان را کنشگر می‌کند

رضا کریمی، سال‌ها تجربه کار فرهنگی و تبلیغی در نهادهای مختلف در تعامل با نوجوانان و جوانان را داشته است. وی همچنین به عنوان یک جوان روحانی، استاد فرهنگی هر شهر از این وظیفه مهم شانه خالی کرده و این مسئولیت بزرگ را نادیده نگیرند. یکی از نهادهای مهم اجرایی در این زمینه شهرداری هستند. این نهاد سال‌هاست روح شهر را حدای از کالبد آن نمی‌بیند، به همین جهت شاهد هستیم علاوه بر فعالیت‌های خدماتی، بعد اجتماعی و فرهنگی نیز در آن پررنگ شده و به یک نهاد اجتماعی تبدیل شده است. در آستانه روز نوجوان جنوب شهر تهران را برای سوژه گزارش خود انتخاب کرده‌ایم خطه‌ای که بیشترین نوجوانان مؤمن و مسئول پایتخت در قبال سرنوشت جامعه را به خود اختصاص داده و حس وطن‌دوستی و عشق به ارزش‌های اسلام و انقلاب در آنان موج می‌زند. جنوب و جنوب غرب به یک پهنه‌ای وسیع جمعیت بسیاری از خانواده‌های متوسط و به پایین به لحاظ مادی را در خود جای داده که شمار نوجوانان این پهنه نیز بسیار زیاد است. بالطبع نقش فرهنگی و اجتماعی شهرداری در قبال نوجوانان در چنین جغرافیایی باید بسیار پررنگ باشد.

یک مسئول فرهنگی در نهاد شهرداری می‌گوید: از جمله موضوعات مهم درباره نسل نوجوان امیدواری به آینده است و از جمله عواملی که در این قشر ایجاد امید می‌کند، فعالیت‌های فرهنگی جذاب و باشاط است تا فضای تعامل و پیوند آنان را با جامعه ایجاد کند. به اعتقاد یوسف مقدم، معاون فرهنگی اجتماعی شهرداری منطقه ۱۸ این دسته فعالیت‌ها نهال امید به آینده را در نوجوان نهاد پنه و شکوفا می‌کند. پذیرش مسئولیت در آینده و پایبن امید به آینده، مدیون هزینه‌های پیشگیری نیز از جمله دستاوردهای این برنامه‌ها و فعالیت‌هاست.

وی می‌افزاید: باید حال نوجوانان را خوب کرد تا حال امروز و فردای جامعه خوب باشد. از تاثیر وزین فعالیت‌های فرهنگی در این زمینه نمی‌توان چشم‌پوشی کرد. چرا که شهر نیز با دیدن جنب‌وجوش نوجوانان حالش خوب و شاد می‌شود. در واقع معتقدم که کالبد جامعه با حضور فعال و باشاط نوجوانان جان می‌گیرد.

مقدم در ادامه به شرح نمونه برنامه‌هایی در منطقه ۱۸ در این مسیر و با هدف ایجاد تعامل اگرچه نهاد خانواده در تربیت فرزند و ایجاد شادی و نشاط مهم‌ترین مسئله به شمار می‌رود، اما این بدان معنا نیست که نهادهای اجتماعی و فرهنگی هر شهر از این وظیفه مهم شانه خالی کرده و این مسئولیت بزرگ را نادیده بگیرند. یکی از نهادهای مهم اجرایی در این زمینه شهرداری هستند. این نهاد سال‌هاست روح شهر را حدای از کالبد آن نمی‌بیند، به همین جهت شاهد هستیم علاوه بر فعالیت‌های خدماتی، بعد اجتماعی و فرهنگی نیز در آن پررنگ شده و به یک نهاد اجتماعی تبدیل شده است. در آستانه روز نوجوان جنوب شهر تهران را برای سوژه گزارش خود انتخاب کرده‌ایم خطه‌ای که بیشترین نوجوانان مؤمن و مسئول پایتخت در قبال سرنوشت جامعه را به خود اختصاص داده و حس وطن‌دوستی و عشق به ارزش‌های اسلام و انقلاب در آنان موج می‌زند. جنوب و جنوب غرب به یک پهنه‌ای وسیع جمعیت بسیاری از خانواده‌های متوسط و به پایین به لحاظ مادی را در خود جای داده که شمار نوجوانان این پهنه نیز بسیار زیاد است. بالطبع نقش فرهنگی و اجتماعی شهرداری در قبال نوجوانان در چنین جغرافیایی باید بسیار پررنگ باشد.

یک مسئول فرهنگی در نهاد شهرداری می‌گوید: از جمله موضوعات مهم درباره نسل نوجوان امیدواری به آینده است و از جمله عواملی که در این قشر ایجاد امید می‌کند، فعالیت‌های فرهنگی جذاب و باشاط است تا فضای تعامل و پیوند آنان را با جامعه ایجاد کند. به اعتقاد یوسف مقدم، معاون فرهنگی اجتماعی شهرداری منطقه ۱۸ این دسته فعالیت‌ها نهال امید به آینده را در نوجوان نهاد پنه و شکوفا می‌کند. پذیرش مسئولیت در آینده و پایبن امید به آینده، مدیون هزینه‌های پیشگیری نیز از جمله دستاوردهای این برنامه‌ها و فعالیت‌هاست.

وی می‌افزاید: باید حال نوجوانان را خوب کرد تا حال امروز و فردای جامعه خوب باشد. از تاثیر وزین فعالیت‌های فرهنگی در این زمینه نمی‌توان چشم‌پوشی کرد. چرا که شهر نیز با دیدن جنب‌وجوش نوجوانان حالش خوب و شاد می‌شود. در واقع معتقدم که کالبد جامعه با حضور فعال و باشاط نوجوانان جان می‌گیرد.

مقدم در ادامه به شرح نمونه برنامه‌هایی در منطقه ۱۸ در این مسیر و با هدف ایجاد تعامل سازنده نوجوانان به اعضای خانواده اشاره و اظهار می‌دارد: شهرداری تهران با ایجاد زیرساخت‌های متعدد و سرانه ورزش خانواده‌ها در اکثر بوستان‌های شهر ورزش صبحگاهی را به همین خود مردم و پشتیبانی حوزه اجتماعی و فرهنگی شهرداری برگزار کرده است. رویداد قهرمان شهر در ۱۰ رشته برای بانوان و آقایان از کودک و نوجوان تا میانسال از جمله برنامه‌هایی است که باستقبال بسیاری از سوی شهروندان روبه‌رو شد و در این مسابقات یک میلیون شهروند تهرانی تبسنام کردند.

وی ادامه می‌دهد: سال گذشته مجموعه پویش که یک مجموعه خدمات آموزشی در حوزه کسب و کار برای نوجوانان است، با همکاری مجموعه فنی و حرفه‌ای آموزش و پرورش در منطقه ۱۸ افتتاح شد. این مجموعه خاص نوجوانانی است که قصد دارند به صورت حرفه‌ای وارد بازار کسب و کار شوند. به همین جهت نوجوانان در رشته‌هایی که بازار کار دارند، آموزش دیده و بعد از اتمام تحصیلات وارد بازار کسب و کار می‌شوند.

مقدم ۳۱ زمین چمن مصنوعی در منطقه ۱۸ که به ۴۵ هزار نوجوان و جوان خدمات ارائه می‌دهد را از جمله ظرفیت‌های این مجموعه برشمرده و در ادامه به لیگ سالمندی که با حضور نوجوانان دختر و پسر به همان پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌ها برگزار شد، اشاره می‌کند.

او از راه‌اندازی کانون‌ها و طرح ارمان در ادامه‌سازی نوجوانان پرسای پذیرش مسئولیت‌های اجتماعی خبر داده و ادامه می‌دهد: در این طرح با انتخاب ۲۲ مسجد، نوجوانان درگیر فعالیت‌های می‌شوند که مسجد محور است. تدارک ارده‌های مختلف، یک شب ماندن در مسجد به نام شب آفتابی تا اردوهای مختلف زیارتی و سیاحتی از جمله فعالیت‌هایی است که ۲۵ هزار نوجوان در منطقه ۱۸ جذب کرده است. این طرح که از تابستان آغاز شده در پاییز امسال نیز با رویکرد و محوریت مدرسه برگزار می‌شود.

وی در خاتمه می‌گوید: با اعتمادی که بین خانواده‌ها و این نهادها وجود دارد، هر چند استقبال در مناطق جنوبی شهر بیشتر است، اما به عنوان مثال، در مسابقه قهرمان شهر که عموماً نوجوانان تبسنام کرده‌اند بیشترین تبسنامی متعلق به منطقه یک و ۲ بوده است.

وحید شمسعلی، کارشناس فرهنگی و تربیتی حوزه نوجوانان:

عمل به وعده‌ها مایه امیدآفرینی و موتور محرک نوجوانان است

امید و امیدواری جایگاه خاصی در سلامت روانی، جسمانی و به تبع آن، پیشرفت فرد و جامعه دارد. این دو موضوع در سنین نوجوانی بیش از هر زمانی افراد و خانواده‌ها را درگیر می‌کند. چگونگی و چرایی این سیر و امید‌ها در سنین نوجوانی موضوعی است که با وحید شمسعلی، کارشناس فرهنگی و فعال تربیتی حوزه نوجوانان درباره آن به گفت‌وگو پرداختیم.

■■■

این کارشناس امید را یکی از بزرگ‌ترین نعمت‌های الهی و محرک انسان برای رسیدن به آمال و آرزوهایش می‌داند و می‌گوید: امید چنان دارای اهمیت است که مولای متقیان امام علی(ع) در کلام‌شان نامیدی را یکی از بزرگ‌ترین گناهان می‌شمرند و می‌فرمایند: در عجبم از کسی که توان و فرصت و مجال توبه را دارد و باز هم از رحمت الهی ناامید است.

به اعتقاد وی، امید ترسیم فرصت‌های مجددی است که همه ما در زندگی روزمره با آن روبه‌رو هستیم و چراغی است که برای انسان در تاریک‌ترین و ظلمانی‌ترین نقاط بشارت نور را دارد.

شمسعلی با تأکید بر اینکه انسان با امید زنده است، بیان می‌کند: یکی از مهم‌ترین راه‌های ایجاد امید برای قشر نوجوان عمل به وعده‌هایی است که آنها به عنوان جشم‌اندازِ دسترسی به اهداف برای خود ترسیم کرده‌اند، بنابراین جامعه عمل پوشاندن به آنها باید از اولویت‌های مهم متولیان امر قرار گیرد.

به اعتقاد وی، امیدبخشی برای قشر نوجوان نوعی موتور شتاب‌دهنده، فراخور ظرفیت و انرژی‌های حاکم بر جسم و روح است که باید در کانون توجه قرار گیرد. همچنین دغدغه‌مندی و دلسوزی یکی دیگر از ارکان مهم ترسیم امید و ایجاد انگیزه است تا در سایه این توجهات امیدها به حقیقت واقعی خود تبدیل شوند.

وی می‌گوید: خوف و رجا و بیم و امید دو عامل مهم نوجوانان اشاره می‌کند و یادآور می‌شود: والدین در مواجهه با شکست فرزندان‌شان باید برای آنان تبیین کنند که در یک شکست امید را از دست ندادهاند و همچنان برای هدف خود تلاش و کوشش کنند و مصمم باشند تا یکبه و توکل بر خدا و نگاه به جلو می‌توانند به راه خود ادامه دهند و مسیر جدیدی را بیمایند. در واقع والدین باید به صورت عملی به نوجوانان بیاموزند که امید را از دست ندهند و سعی و تلاش را متوقف نکنند.

شمسعلی در خاتمه خاطرنشان می‌کند: باید برای نوجوانان امید را طوری ترسیم کرد که منجر به رویاپردازی یا خیال‌های دست‌نیافتنی نشود، در واقع آنان باید امید را با ترسیم هدف، تلاش، آینده‌نگری و داشتن برنامه و نقشه دقیق طی کنند.

والدین باید به صورت عملی به نوجوانان بیاموزند که امید را از دست ندهند و سعی و تلاش را متوقف نکنند، البته باید برای نوجوانان امید را طوری ترسیم کرد که منجر به رویاپردازی یا خیال‌های دست‌نیافتنی نشود. در واقع آنان باید امید را با ترسیم هدف، تلاش، آینده‌نگری و داشتن برنامه و نقشه دقیق طی کنند

روحی است که در تکامل انسان نقش اساسی و مؤثری دارند و در واقع بهبود و اصلاح بدون این دو تقریباً دشوار و دست‌نیافتنی می‌شود، بنابراین هر زمان امید به مغفرت و آمرزش تأثیر فراوان در روح انسان نباشد، هرگز بشر به فکر اصلاح خویش نمی‌افتد و نه تنها به فساد و کجروی خود ادامه می‌دهد بلکه بر فساد خود می‌افزاید و چه بسا آن را دوچندان در جامعه است.

به گفته این فعال فرهنگی، امیدبخشی بر فعالیت‌ها و روابط اجتماعی نوجوانان تأثیر فراوان دارد و متوق آنان به کسب علم و دانش و تلاش و فعالیت می‌کند.

وی در ادامه به نقش کلیدی والدین در امیدبخشی به نوجوانان اشاره می‌کند و یادآور می‌شود: والدین در مواجهه با شکست فرزندان‌شان باید برای آنان تبیین کنند که در یک شکست امید را از دست ندادهاند و همچنان برای هدف خود تلاش و کوشش کنند و مصمم باشند تا یکبه و توکل بر خدا و نگاه به جلو می‌توانند به راه خود ادامه دهند و مسیر جدیدی را بپیمایند. در واقع والدین باید به صورت عملی به نوجوانان بیاموزند که امید را از دست ندهند و سعی و تلاش را متوقف نکنند.

شمسعلی در خاتمه خاطرنشان می‌کند: باید برای نوجوانان امید را طوری ترسیم کرد که منجر به رویاپردازی یا خیال‌های دست‌نیافتنی نشود. در واقع آنان باید امید را با ترسیم هدف، تلاش، آینده‌نگری و داشتن برنامه و نقشه دقیق طی کنند.

نوجوانان سرگردانند چون استعدادیابی نمی‌شوند

کامران شرفشاهی:

سن نوجوانی دوران بسیار حساسی است که بین دوران کودکی و جوانی یا بزرگسالی قرار دارد و بر همین اساس سن بلوغ مسئله هیجانات و تغییرات گوناگون در نوجوانان محسوب می‌شود. به نظر می‌رسد در زمینه فراهم آوردن مقدماتی برای نوجوانان کشور با کوتاهی‌های فراوانی صورت گرفته است تا جایی که می‌توانیم بگوییم سازمان‌ها و وزارتخانه‌های متولی هنوز برنامه اصولی و گسترده‌ای در این زمینه ارائه نکرده‌اند با توجه به پهناوری کشور ما و شمار بسیار فراوان نوجوانان به نظر می‌رسد که باید در این زمینه حساسیت و برنامه‌ریزی دقیق و هوشمندانه‌ای تدارک دیده شود.

با توجه به امکانات موجود بدیهی است بسیاری از نوجوانان کشور ما که در دیگر نقاط زندگی می‌کنند، از بسیاری امکانات آموزشی و اجتماعی بی‌بهره یا کم‌بهره هستند و همین مسئله می‌تواند چالش بزرگی باشد و به مشکلات متعددی در آینده ختم شود. لذا به نظر می‌رسد باید برای این مسئله تدابیر اساسی اندیشید و با استفاده از نظرات کارشناسان و صاحبنظران و اختصاص بودجه‌های مناسب، فضای بهتری را برای این عزیزان فراهم آورد.

مسئولان ما در حالی از رویکرد نوجوانان به فضای مجازی ابراز نگرانی می‌کنند که در ارجاد کتابخانه‌های عمومی در سطح کشور، جز‌از کوتاهی و قصور هستند. در بسیاری از نقاط کشور ما کتابخانه‌های عمومی به شکل فراگیر مورد وجود ندارد، بنابراین نوجوانان ناگزیر هستند وقت خود را به برسه‌دن در فضای مجازی سپری کنند. در کنار این مسئله لازم است مراکز فرهنگی - هنری و مؤسسات آموزشی با برنامه‌های جذاب در نقاط مختلف کشور ایجاد شود تا خانواده‌ها و نوجوانان بتاز نظر گرفتن استطاعت مالی از برنامه‌های فرهنگی استفاده کنند.

سن نوجوانی دوره مناسبی برای کشف و پرورش استعدادهای این قشر از جامعه است و باید بستر مناسبی فراهم شود تا نوجوانان بتوانند استعدادهای خود را به ظهور برسانند و در این زمینه به آنها یاری رسانده شود که این کار خدمت بزرگی به اینده کشور است و می‌تواند ثمرات بسیار فراوانی داشته باشد.

در بحث تأثیرپذیری نوجوانان از همسالان خود و همچنین از محیط، تأثیرپذیری از خانواده موضوع مهمی است که باید نسبت به اهمیت آن توجه کافی مبذول شود. لازمه این مسئله این است که به خانواده‌ها نیز آموزش داده شود که چگونه با نوجوانان خود برخورد مثبت و منطقی داشته باشند. در غیر این صورت برخوردهای ناصواب و منفی، نوجوانان را از محیط خانواده رویگردان خواهد کرد. این مسئله ناهنجاری‌های این دوران را تشدید می‌کند و عاملی برای دنبال کردن نیازهای روحی، فکری، عاطفی نوجوانان در محیطی خارج از خانواده سالم است. چنین موضوعی رضایت‌بخش نیست و چه بسا بر زندگی آینده نوجوانان و نحوه تعامل آنها با نسل آینده نیز تأثیرگذار است. آلبرت اینشتین جمله معروفی دارد و می‌گوید: «انسان‌ها اگر زرّین زمان را می‌دانستند، هیچ گاه کفش‌بندی نمی‌خریدند.» وقتی به زندگی مفاخر و بزرگان نگاه می‌کنیم موضوع خواهیم شد دلیل رسیدن این بزرگان به مدارج بالا در کم زمان و اهمیت وقت است. این مسئله باید به نوجوانان آموزش داده شود و آموزش مستلزم ایجاد هدف برای آنان است، یعنی اگر استعداد نوجوان کشف و در مسیر درستی هدایت شود، طبعاً شور و علاقه موجب خواهد شد وقتش را صرف پرورش و تکامل خود و هدفش کند. این استعدادها زمینه‌های مختلفی مثل هنر، ورزش و موسیقی دارد که هر کدام از این زمینه‌ها می‌تواند به نوجوان برای صرف کردن اوقات فراغت بهتر کمک کند و نتیجه این مسئله را هم ببینید. اگر نوجوانی وارد رشته ورزشی شود یا گذشت زمان به مدارج بالاتری دست پیدا می‌کند و این را در نهایت خود حس و درک می‌کند. غالب نوجوانان بی‌هدفی را دنبال می‌کنند و از سر بیکاری گرفتار ناهنجاری‌های اجتماعی می‌شوند. اما اگر برای نوجوانان زمینه مناسب و مساعدی فراهم شود تا استعدادهای خود را در آن زمینه به کار گیرند و هدف بلند و متعالی داشته باشند، دیگر سرگردان نخواهند بود، ارزش زمان را بیشتر حس می‌کنند و آینده روشن‌تری خواهند داشت. این مسئله روی آینده جامعه نیز تأثیرگذار است. بسیاری از خانواده‌ها با مشکلات اقتصادی دست و پنجه نرم می‌کنند و این مشکل روی روابط والدین و نوجوان تأثیر می‌گذارد و نوجوانان هم توقعاتی دارند که خواهان برآورده‌شدن هستند، بنابراین از خانواده‌ها انتظار می‌رود نوجوانان را بیشتر درک کنند و نوجوانان نیز مشکلات خانواده و حساسیت من حد در را درک کنند تا در آینده فرد بهتری برای جامعه باشند و حسرت فرصت‌های از دست رفته را نخورند.

● نویسنده و پژوهشگر فرهنگ و رسانه

اگر استعداد نوجوان کشف و در مسیر درستی هدایت شود، طبعاً شور و علاقه موجب خواهد شد و وقتش را صرف پرورش و تکامل خود و هدفش کند

دکتر احمدرضا هاشمیان، مشاور و مدرس آموزش خانواده:

دوره نوجوانی با تکیه بر اعتماد آفرینی والدین ایامی طلایی خواهد شد

تعریف‌های زیادی درباره سن نوجوانی داریم. بهترین تعریف از ۱۰ تا ۲۰ سالگی است و به سه قسمت تقسیم می‌شود. بخش اول ۱۰ تا ۱۴ سالگی، بخش میانه ۱۴ تا ۱۷ سالگی، بخش پایانی ۱۸ تا ۲۰ سالگی تخمین زده می‌شود. دخترانی به خاطر بلوغ، تکامل بیولوژیکی زودتر به سن بلوغ می‌رسند، اما دیگر ویژگی‌های برای گروه پسران و دختران مشترک است. سیکل حیات یک انسان شامل دوران کودکی، خردسالی، نوجوانی، جوانی، میانسالی و کهنسالی است. دوران نوجوانی بین کودکی و جوانی است. دورانی که نوجوان ملغق و در یک برزخ قرار دارد و یکی از مؤلفه‌های این دوران عدم ثبات رفتاری است. چرا که او قبل از این کودک و تحت تأثیر خانواده بوده و می‌خواهد مستقل باشد. در دوره نوجوانی تقریباً تغییرات جنسی، جسمی و عاطفی پیدا می‌کند که خود این تغییرات باعث آسترس و نگرانی در نوجوان می‌شود. از دیگر ویژگی‌های این دوران تجربه‌گرا بودن نوجوان است. اکثر آنها می‌گویند تا دست نزنم و تجربه نکنم به تکامل نمی‌رسم. در این دوره، تکامل بیولوژیکی داریم. آنها سرد گمی عجیبی دارند، دوست دارند مستقل شوند. نقش گروه همسالان به عنوان پادشاهان ذهنی بالا می‌رود و در رأس آنها هویت یابی است که شکل می‌گیرد.

والدین چگونه یک رابطه صمیمی با نوجوان ایجاد و آن را حفظ کنند تا اعتماد بین آنها شکل بگیرد و باقی بماند؟

یکی از مسائل مهم برای تربیت نوجوانان صمیمیت است. والدین سعی کنند نوجوان را در این دوره به والد همجنس نزدیک کنند. برای ایجاد این صمیمیت صبوری کنند. اصول مذاکره، گفت‌وگو و دیالوگ را به او یاد دهند. امری صحبت کنند و تا می‌توانند آنها را هیجان زده کنند. برای شناخت بیشتر با این دوران، آنها را بیشتر در محیط خارج از خانه ببرند. مانند دعوت به یک کافی‌شاپ، کوه و پیاده‌روی. همه اینها در قالب دوستی، همدلی و همراهی با نوجوان باشد و از نصیحت کردن بپرهیزند. اگر مشکلی پیش آمد تمام مراحل حل مسئله را به او یاد بدهند، جمع‌آوری اطلاعات، راستان دهند و فرصت‌هایی برای حل مشکل انتخاب کنند. برای صمیمیت بیشتر باید الگوپذیری سالم را به نوجوان نشان داد. والدین در این دوره ارزش گذاری را به نوجوان یاد بدهند تا برای خودشان ارزش قائل شوند، اعتمادبه‌نفس و روحشان باشند و بتوانند از داشته‌هایشان خوب استفاده کنند. آنهایی که دارای ارزش‌های درونی هستند و فرافکنی نمی‌کنند، موفق هستند. اگر بخواهیم این اهداف و علایق بیشتر شود، همگذاری مهم است، یعنی در این دوره گذر باید این مرحله طی شود تا به هدف اصلی برسیم.

شخصیت اجتماعی افراد بیشتر در سن نوجوانی شکل می‌گیرد. چگونه این شخصیت خوب و درست شکل بگیرد؟

نوجوان را باید آرام آرام برای رسیدن به استقلال آماده کرد. ما در این دوران سه بحران بلوغ، هویت و شخصیت داریم که بحران هویت‌یابی بسیار مهم است. بحران بلوغ شامل دو دسته بلوغ جسمی و جنسی و بلوغ روانی مثل پرخاشگری، انرژی زیاد، نوجوانی که به جنس مخالف و موافق است که باید هدایت و کنترل شود. بحرانی که سخت‌تر از دو دوره دیگر است، بحران هویت است، بحران چرایی و کیستی برای چه زنده هستم؟ برای چه درس می‌خوانم؟ برای چه به دنیا آمده‌ام و... این بحران، بحران شبهه در ذهن است. مثل خرابی در دست که باید خراج شود. اگر این بحران و دو بحران دیگر حل نشوند تا دوره جوانی و میانسالی می‌رود و همیشه همراه ما خواهد ماند. روی بحران هویت باید کار شود. نوجوان باید به این بلوغ برسد که به دنیا آمدن چرایی و کیستی برای چه زنده هستم؟ برای چه درس می‌خوانم؟ برای چه به دنیا آمده‌ام و... این بحران، بحران شبهه در ذهن است

نوجوان را باید آرام آرام برای رسیدن به استقلال آماده کرد. ما در این دوران سه بحران بلوغ، هویت و شخصیت داریم که بحران هویت‌یابی بسیار مهم است. بحران چرایی و کیستی برای چه زنده هستم؟ برای چه درس می‌خوانم؟ برای چه به دنیا آمده‌ام و... این بحران، بحران شبهه در ذهن است

دوران کودکی از جمله علاقه به تحصیل، کتابخوانی یا حتی تماشای فیلم در این دوران کاسته می‌شود. والدین در این زمینه باید چه واکنشی داشته باشند؟

دلیل چوشین این علایق به خاطر هویت‌یابی است که انگیزه ایجاد نمی‌کند. در مقابل رفتارهای پرخطر، کنجکاوی، جست‌وجوگری و همراهی با گروه همسالان تنوع بیشتری پیدا می‌کند و لذت می‌دهد. والدین در این دوره ارزش گذاری را به نوجوان یاد بدهند تا برای خودشان ارزش قائل شوند، اعتمادبه‌نفس و روحشان باشند و بتوانند از داشته‌هایشان خوب استفاده کنند. آنهایی که دارای ارزش‌های درونی هستند و فرافکنی نمی‌کنند، موفق هستند. اگر بخواهیم این اهداف و علایق بیشتر شود، همگذاری مهم است، یعنی در این دوره گذر باید این مرحله طی شود تا به هدف اصلی برسیم.

بلوغ یکی از اتفاقات دوران نوجوانی است که بعضاً با افسردگی و مشکلاتی از این دست همراه است چه پیشنهاد و راهکاری برای درمان آن دارید؟

بلوغ یک تغییر هورمونی و بیولوژیکی است که برای نوجوان یک سرفرصتی به وجود می‌آورد. این تماشای نامناوزن، نوجوان را افسرده می‌کند و این افسردگی در دختران بیشتر است. این حالت عواملی از جمله خشم، بی‌خوابی، پرخاشگری، تندخویی و تحریک‌پذیری و خیلی عوامل روانی دیگر را برای نوجوان به وجود می‌آورد. افزایش عزت‌نفس و اعتماد به نفس، خودباوری و حذف احساس خود کم‌بینی می‌تواند به او کمک کند تا این فرآیند به پایان برسد. اغلب نوجوانانی که خودشان را دوست ندارند درگیر این حالت‌ها می‌شوند. لازم است به خانواده‌ها توصیه شود عزت‌نفس را در نوجوانان بالا ببرند و این مهم مهارت نه گفتن را نیز در آنها تقویت می‌کند. برای برون‌ریزی از افسردگی، ورزش، همراهی با دوستان خوب، آرامسازی، کتاب خواندن و فعالیت‌های عمومی پیشنهاد می‌شود تا نوجوان را از این فضا دور کند.

گاهی دیده می‌شود علاقه‌مندی‌های نوجوانان است

کریمی ورزش را به عنوان بهترین سرگرمی